

KUŞADASI ESKİ ZAAANATLARI

Kuşadası'nda Türk dönemi 11 yy. da Çakabey ve Tanrıbermiş beyliği döneminde başlamış ve daha sonra sürekli el değiştirmiştir. 12.ve 13. yy da beylikler ve Bizans kuvvetleri arasında sürekli el değiştiren Kuşadası ve çevresi , 1309 yılından itibaren Aydınoğlu beyliğinin idaresine girmiştir. Aydınoğulları beyliğinin zayıflaması sonucunda 14. Yy ikinci yarısından itibaren Menteşe Beyliği burada hüküm sürmüştür. Kuşadası ve çevresi 1389 yılında Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bayezid tarafından ele geçirilmiş ancak kısa ömürlü olmuş 1402 Ankara Meydan Savaşı ile Emir Timur bir süre İzmir ve Selçuk'ta kalmış ve daha sonra bu bölgeleri Aydınoğlu Beyliğine iade etmiştir. 14 yy başları Tire-Kuşadası-Sakız üçgeni isyanlarla sarsılmış, Şeyh Bedreddin'in halifeleri Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal Ege 'de isyan çıkarmışlar ve sık sık Sakız adasına kaçmışlardır. 1413 yılında ise Türk Birliğini sağlayan ve Osmanlı tahtının başına geçen Çelebi Sultan Mehmet (1. Mehmet) Kuşadası ve çevresini Osmanlı mülküne dahil etmiş ve Aydınoğlu Cüneyt Bey idam edilmiştir. 1413 yılında Çelebi Mehmet tarafından Osmanlı topraklarına katılan Ayasuluk karyesi, 1534 yılında Sığla sancağı olarak teşkilatlandırılmış ve Seferi-Bahri-Cedit¹ adıyla donanma komutanlarına yani kaptan-ı deryalara temlik olarak verilmiş ve Osmanlı döneminde “ kapudan paşa eyaleti “ olarak tanınmıştır. 1614 yılında damat Öküz Mehmet Paşa'ya temlik olarak verilen Kuşadası bu sadrazam tarafından imar edilmiş ve büyük bir külliye yapılmış, şehir olarak ilk defa iskana açılmış ve limanı ile önemli bir ticaret merkezi olmaya başlamıştı. Kütahya Yörükleri Kuşadası'na iskan edilen ilk Türkmen boylarıdır. 18. Yüzyılda ise Kuşadası limanı önemli bir ticaret üssü durumuna gelmiş ve 19. Yüzyılda ise yabancı ülkelerin bu kentte konsolosluk açmaları ile büyük önem kazanmıştır. Osmanlı döneminde Sığla sancağı namı ile bilinen Kuşadası tipik bir Osmanlı kenti olmasının verdiği tüm özellikleri taşımaktaydı. Osmanlı kültüründe bedesten, çarşı arasta, han ve çarşı kentin kültürü ve ticareti için özel alanlardır. Bu alanlarda sadece ticaret yapılmaz, siyaset konuşulur, kültür yaşatılır, el sanatları ürünleri üretilir, adet ve gelenekler canlı tutulur, hülasa günlük hayatın tüm yönleri tatbik edilirdi. Osmanlı kenti deyince ahşap yapılardan oluşan cumbalı, kiremitli evler, camiler, mescitler, çeşmeler, imarethaneler, şifahaneler, tekkeler, sebiller, hamamlar, türbeler, külliyeler, hanlar, kapalı çarşılar, arastalar ve bedestenler akla gelir. Vakıflara ve devlete ait yapılar “ merkez çarşıların çevresinde “ gelişir ve şehir içi yollar bu merkezlerde buluşurdu. Bu yüzden de külliyeler, hanlar, kapalı çarşılar, arastalar ve bedestenler şehrin merkezinde oluşturulur, diğer sivil ve resmi yapılar bunların civarlarına doğru yayılırdı.

¹ Dr. Ayhan Afşin Ünal, 16.ve17.yy da Kaptan paşa eyaleti , Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 12 yıl 2002, s 251-261

Kentte üretilen her türlü mal ve hizmet, Bedesten 'den başlayan ve genellikle “ Uzun çarşı “ diye adlandırılan işlek bir cadde üzerinde yer alır ve bu caddeden ayrılan sokakların her birinde belirli bir iş kolunda mal ve hizmet üreten esnaf, zanaatkarlar ve onların örgütleri olurdu.² Şehrin merkezini teşkil eden bedesten, han, arasta ve çarşılara bağlanan sokaklar kentteki zanaat dallarının, esnafların, tacirlerin, tüccarların mal ve hizmet üretenlerin dükkânları ile sınırlanırdı. Şehir merkezlerindeki bedestenler, hanlar ve çarşıların olduğu yere doğru uzanan sokaklar belli iş kollarına mensup esnaflara tahsis edilir, her sokak bir zanaat dalının üretim yaptığı veya hizmet verdiği bir sokak olur ve adını da bu iş veya hizmet kolundan alırdı. “ çırıkçılar, bakırcılar, nargileciler, havancılar, kalaycılar, kutucular, keçeciler, vb sokağı, yokuşu, çıkmazı gibi adlarla anılırlardı. “ Hamam, çayhane, kıraathane, baharatçılar, nalburlar, sepetçiler, vb “ çarşı, arasta, han ve bedestenlerin yakınlara veya buralara ulaşan yollar üzerine kümelenip yayılırlardı. İnsanlar buralara doğru yöneldikçe, cami, mescit, çeşme, hamam gibi yapılarda ilave edilmek zorunda kalınıyordu. Osmanlı, han, bedesten, çarşı ve arastaların iç işleyişinde ise “ lonca “ sistemi vardı. Ahilik olarak ta bilinen bu sistemin ticari yaşamdaki etkisi çok büyüktü. Üretim, alım-satım, hizmet üretimi esasları, fiyatları ve teşkilatlanmaları ve bunlarla ilgili ahlak kuralları bu sistem sayesinde yürütülüyor, bu esnaflar, zanaatkârlar, tacirler ve tüccarlar bu kurallara göre mesleki olarak örgütleniyorlar, idareciler tarafından denetleniyorlar ve yardımlaşıyorlardı. Her meslek kolunun bir “ piri” , bağlı olduğu bir şeyhi, veya bir kethüdası vardı. Dükkan açmak, işletmek, almak, satmak, işçi ve usta çalıştırmakla ilgili kaideler bulunuyor, mesleki eğitimden geçmeyen kimseler, çırak, kalfa, usta olamıyor, ustalık eğitiminden geçmeyen ve teşkilatın hükümlerine bağlanmayan veya içtimai nizamdan geçmeyen kimseler dükkan ve işyeri açamıyordu. Her mesleğin örgütü arasında dayanışma ve yardımlaşma sandıkları bulunuyor, her meslek sahibi kazancı oranında bu teşkilatlara aidat ödüyor, toplanan paralarla yeni iş yerleri açılıyor ve yeni işyeri açanlara katkıda bulunuyorlardı. Arasta, bedesten ve çarşı kelimeleri eş yada benzer anlamlarda kullanılmalarına karşın bu yapılar işlev ve işleyiş bakımından birbirlerinden farklı idiler. Arastalarda, bedestenlerde olduğu gibi mahzen ve kiler hücreleri bulunmazdı. Bedestenler değerli kumaş veya mücevherat gibi ürünlerin alınıp-satıldığı hatta banka hizmetlerinin verildiği yerlerdi. Arastalarda ise daha az önemli malların ticareti yapılırdı. Arasta ve çarşı arasındaki farklar ise, arastalar külliyeleere gelir sağlamak amacıyla külliye etrafında inşa edilirdi. Çarşılar ise bağımsız yapılar olarak planlanırdı. Bir külliye ise ; han, hamam, bedesten, cami, şifahane, medrese, arasta, vb yapıların bir arada inşa edildiği yapılar topluluğuydu. Bu yapıların merkezinde bir cami, medrese, han ve şifahane bulunurdu. Kuşadası'nda Sadrazam ve Damat Kara Mehmet Paşa tarafından 1617 de yaptırılan külliyyede ise bu yapıların hepsi vardı. Bugün kale içi cami olarak bilinen cami merkezde, etrafında ise bir arasta, kurşunlu han olarak bilinen bugünkü kervansaray, medreseler, çeşme ve şifahane inşa edilmişti.

² Osmanlı Çarşıları, Popüler tarih dergisi, sayı 78, Şubat 2007

BEDESTEN

Farsça, “ bedestan “ kelimesinden gelen bu yapıda bez alınıp-satılan yer anlamında Bezistan olarak kullanılmış ve sonradan bedesten şekline dönüşmüştür. (2)Bugünkü anlamıyla bedestenler, “ çarşı, borsa, ticaret merkezleri” dir. Bedesten kıymetli malların alınıp-satıldığı yerdir ve şehrin ticaret merkezidir ve bu özellikleri ile çarşı, han ve arastadan ayrılır. Bedestenler, başta ipek kumaşlar olmak üzere kıymetli taşlar, mücevherler, altın ürünler, kıymetli silah ve koşum takımları gibi o devrin en gözde ve aranılan mallarının satıldığı yerlerdir. Osmanlı döneminde bedesteni olan şehirler, ticaret hacmi yüksek ve uluslar arası ticaret potansiyeli olan şehirlerdir.³

ARASTA

Arastalarda her dükkanda farklı şeyler satılabilir. Bunun nedeni rekabeti sağlamak, esnafın ticari ahlakını kontrol etmek ve fiyat kontrolünü sağlamaktır. Arastalar şehir merkezlerinde inşa edilmişlerdir. Hanlar ve kervansaraylar ise hem şehir merkezlerinde hem de ticaret yollarının önemli kavşak ve kesişme yerlerinde inşa edilmişlerdir. Külliye 'ye gelir getirmesi amacıyla inşa edilen dükkanların hepsi bir arasta içinde toplanırdı.

HAN

Hanların işlevi iki türdür. Otel olarak kullanıldıkları gibi hem otel hem de ticaret merkezi olarak yapılmış hanlarda vardı. Hanlar şehir merkezlerinde inşa edilmişse belli tipteki malların alınıp-satıldığı özel çarşılar olarak görev yaparlardı. Bu tip hanlar “ ipek, koza, yoğurt, bezir, nalbur, katır han “ gibi isimlerle anılırdı. Bu tip hanların çoğunda konaklama yapılmaz ve sadece çok zengin tüccar veya gezginlerden bir kaçı buralarda kalabilirlerdi. Yol güzergâhındaki hanlar ise daha çok konaklama ihtiyacını karşılarılardı. Bu tip hanlar kale gibi korunaklı ve genellikle iki katlı olarak inşa edilirdi. Üst katlar barınma, alt katlar ticari amaçlı dükkanlardı. Hanlar kare planlı, geniş avlulu, avlunun ortasında çeşme ve etrafında dükkanlar sıralanırdı. İkinci katlardaki odalarda ocak, baca, ufak nişler, pencere gibi mimari elemanlar bulunurdu. Yolcular hasır sererek yerde yatarlardı. Hanların kapıcıları ve güvenlik elemanları vardı. Müşterilerin hana giriş ve çıkışlarını bu elemanlar sağlar, herkes mallarını kontrol ettirdikten sonra kapılar açılırdı. Hırsızlık vakası olursa kapılar kapatılır ve mal bulununcaya kadar kapılar açılmazdı. Aynı işi yapanların bir handa toplanmaları meslek dayanışmalarını güçlendirmek içindi.

³ Semavi Eyice, Bedesten maddesi, TDV İslam Ansiklopedisi, yıl 1992, cilt 5, sayfalar 302-311

OSMANLI DÖNEMİNDE ÇARŞI HAYATI

Türk-İslam dünyasının soylu tok gözlülüğü çarşılarda meslek levhası, reklam tabelası bulundurmaya ve mal ve sanatı ile kendilerini övmeyi ayıp sayardı. Bu satıcı gözü tokluğu, zanaatçı alçak gönüllülüğü, eserine imzasını atmaktan ve adını yazmaktan bile onu alı koyan, yaptığını beğenmeyen gerçek zanaatkar çekingenliği ve tevazu bugünkü kuşakların anlayamadığı bir erdemdi. Çarşıda esnaf müşteri çekmek içinde aşırı bir çabaya girmez, ancak istenildiği kadar eşya gösterir, eşyaların hepsini müşterinin önüne yığmazdı. Kendisi siftah yaptığında, müşteriyi kendisi henüz siftah yapmayan meslektaşına gönderirdi. Komşu dükkanın ticaretini kıskanmayıp aksine memnun olmak çarşı ahlakının temel prensibiydi. Bugün iyi bir alış-veriş yapan komşuya “ Allah bana yarın verecektir kuralı ve inancı, çarşılarda gezen yabancıların ilgisini çekiyor ve onları hayrete düşürüyordu. Kara karşı kayıtsızlık, tok gözlülük, azla yetinmek, hoşgörü, vb. Türk-Müslüman esnaflığının ana temelleriydi. Pazarlık Müslüman esnaf arasında ayıp bir şeydi. Gayri-Müslüm esnafların çığırkanlığına karşı, Türk-Müslüman satıcılar sorulmadan cevap vermezlerdi. Rum ve Ermeni esnafların fiyatı iki mislinden tutarak pazarlığa başlaması ve yarı fiyatına sattıkları halde yine de kar ettiği, Türk esnafın ise tek fiyat verdiği ve pazarlık etmediğini buda malın hakça değeri olduğundan ödenmesinde hiç sakınca olmadığı devrin İngiliz Elçiliği ataşesi ve konsolosu E.L. Grenville Murray tarafından dile getirilmiştir.⁴

KAYBOLAN KUŞADASI ESKİ ZANAATLARI

Kuşadası uzun yıllar önemli bir Osmanlı kaçakçılık limanı ve ticaret merkezi idi. Bu yüzden Osmanlı liman şehirlerinde olduğu gibi kervansaray, arastası ve ticaret yapılan bir sürü dükkanları, atölyeleri, işlikleri, yağhaneleri, dokuma tezgahları, nalburları, keçecileri, vb. ticari yapıları vardı. Osmanlı'nın 17. Yüzyıldan itibaren duraklaması ve toprak kaybetmesi ile başlayan gerileme döneminde gerek batı etkisi, gerekse Osmanlı sarayının ve devlet ricalinin lakaytlığı ve bitmeyen-tükenmeyen Yeniçeri ve Celali isyanları, karışıklık klasik Türk-Osmanlı zanaatlarında önce bir gerilemeye, mal almamaya, üretim yapılmamaya ve hatta ithalata yol açan menfi etkileri sebebiyle önce klasik sanatlarımız bozulmaya başladı, zanaatkarların ürettikleri mallar satılamadı, ithalat çok arttı ve Batı mallarına rağbet çoğaldı. Rönesans'ı mollaların fetvaları ile ıskalayan Osmanlı her alanda olduğu gibi bir çöküş dönemine girdi ve atölyeler, dükkanlar, ticarethaneler bir bir kapanmaya başladı. Bugün isimlerini dahi hatırlayamadığımız ve bunlarda Kuşadası'nda üretilmiş diye dudak büktüğümüz nice Türk zanaatları kaydoldu, ortadan kalktı. Gelin kısaca bu zanaatların neler olduğuna bir göz atalım.

⁴ Bedesten kültürü ve tüm yönleri ile bedestenler, www.edebiyatvesanatakademisi.com/kaybolan-el-sanatlari/han-carsi-ve-arasta-19136.aspx

Deniz Kervancılığı

18. yüzyılın sonlarına kadar Kuşadası işlek bir ticaret merkezi ve gümrüğü pek sıkı olmayan bir kaçakçılık limanıydı. Anadolu içlerinden gelen ticari kervanlar buradaki kervansarayda konaklar ve getirdikleri mallar deniz yoluyla İstanbul veya Avrupa ülkelerine gönderilirdi. 18. Yüzyılda Fransızlar Osmanlı iç ticareti ile yakından ilgileniyorlardı. Fransız tüccarlarının doğu Akdeniz limanlarına giden konvoylarının son duraklarından biri de Kuşadası limanı idi. Bu gemilere Kuşadası limanından zahire ve zeytinyağı yükleniyordu. Sakız ve Sisam adalarının yakın olması, Avrupa ülkelerinin Osmanlı'dan zahire (buğday ve arpa) başta olmak üzere, susam, pekmez, helva, vb gıda maddeleri ithal etmesi, Osmanlı'nın zahire ihracını yasaklaması ve zahire ürünlerinin stratejik madde olarak ilan etmesi bu ticareti cazip hale getiriyordu. Anadolu'nun iç tarafından yüklenen mallar deve kervanları ile Kuşadası limanına getiriliyor ve buradan ihraç ediliyordu. Küçük ve hızlı yük tekneleri, kayıklar ve mavnalar, deve kervanları ile boşaltılan yükleri açıkta bekleyen Avrupalı gemilere yüklüyorlar ve hemen limana geri dönüyorlardı. Zahire ihracatı yasaktı ama bu ticaret el atından teşvik ediliyor ve Osmanlı idarecileri bu alış-verişten yüklü miktarlara para kazanıyorlardı.

Devecilik ve deve eşyaları yapımı

Deniz kervancılığını destekleyen en önemli unsur develerdi. Anadolu'dan yük getiren ve geri götüren bu develerin oluşturduğu değişik meslek gurupları vardı. Bunların başında " devecilik " mesleği geliyordu. Develerin bakımı, beslenmesi, hastalıklarının tedavisi, vb durumlar bu mesleğe bağlı yan meslek kollarının da sürdürülmesine imkan veriyordu. Deveciliğe bağlı olarak " Hancılık, kolancılık, keçecilik, semercilik, havutçuluk, vb " Kuşadası ve çevresinin geçim yollarından bir kaçıdır.

Gemi yapım tersaneleri

Akdeniz'in Türk gölü olduğu zamanlarda Kuşadası'nda bulunan gemi inşa tersanelerinde Osmanlı donanmasına " şayka⁵ " tipi savaş gemileri inşa ediliyordu. Altı düz ve enli, 20-50 Levent taşıyan , bilhassa Özi, Dinyeper ve Tuna nehirleriyle Karadeniz'de Osmanlılar ve Kazaklar tarafından kullanılmış bir çeşit harp gemisidir. Üç topu bulunan şaykaların uzunlukları 17-33 zirâ yani 13-29 metre uzunluklarda inşa edilen hafif ve süratli savaş gemileridir ve ince donanma sınıfına girmektedir.

⁵ Osmanlı Donanmasında kullanılan gemi çeşitleri, 25 Şubat 2010, <http://cengizdamar.blogcu.com/osmanli-donanmasinda-kullanilan-gemi-cesitleri/7087631>, erişim tarihi 10 Şubat 2018

29 Nisan 1787 tarihinde yerel voyvodaya yazılan bir fermanda⁶ Rusya ile savaş olmasından dolayı Karadeniz'e donanma gönderileceğinden Limni, Rodos, Midilli, Mora ve Kuşadası tersanelerinden ikişer adet kırlangıç tipi savaş gemisinin usulüne uygun yaptırılıp gönderilmesi istenmiştir.

Helvahaneler ve üzüm helvası yapımı

Salnamelerden öğrendiğimize göre bir zamanlar Kuşadası'nın en zengin tarım ürünlerinden biri üzümdü ve üzümden yapılan helvalar ihraç edilmekteydi. 1895 yılında meydana gelen Filoksera hastalığı 20.000 dönümü bulan bağlardaki üzümü tahrip ederek helvacılığa büyük bir darbe vurmuştu. Bir süre sonra Amerika'dan getirilen asma çubukları ile bağlar yeniden oluşturulmuştu. 1892 tarihli salnameye göre Kuşadası limanından 150.000 kg üzüm helvası ihraç edilmiştir. 19. Yüzyıl boyunca ve 20. Yüzyılın başlarına kadar Kuşadası'nda helva üretimi ve buna bağlı yan zanaatlar kentin önemli zanaatları arasındadır ve bir gelir kaynağıdır. 19. Yüzyılın sonlarında 22 tane ve 20. Yüzyılın başlarında ise 9 tane helvahane faaliyette bulunmaktadır. Manisa, İzmir, Aydın yörelerinden çuvallar içinde deve kervanları ile Kuşadası'na getirilen üzümler helvahanelerde işlenilir ve üretilen üzüm helvaları kapalı tahta kutular halinde dörtte biri iç pazara gönderilir ve dörtte üçü Rusya ve Avrupa ülkelerine ihraç edilirdi. Barbaros bulvarının orta bölümündeki çiçeklik alanındaki dükkanların çoğu helvahanelerdi. Bu dükkanların hemen yakınında ise kutucular yer almaktaydı.⁷

Sabunhaneler

1890 yılı kayıtlarında Kuşadası'nda 2 ta'sirhane(yağhane), 1 sabunhane, 9 değirmen ve 715 adet dükkan vardır. 20.yüzyılın başlarında ise Hasan Denizel tarafından kurulan Hasan Reis Fabrikası ve İtalyan Soka zeytinyağı fabrikası öne çıkmaktadır. Sabun ve zeytinyağı üretiminin çoğu ihraç edilmektedir. Ayrıca pirina ise yakıt olarak ısınmada kullanılmaktaydı.

Tabakhaneler ve Debbağlık

Deri işleme ve deriden eşya yapımı, Anadolu coğrafyasının en eski zanaatlarından biridir. Bu kişilere debbağ, tabak, karatabak veya sepiciler adları verilmekteydi. Zanaatın bu varsıl tarihî geçmişi içinde Kuşadası'nın yeri de son derece önemlidir. Anadolu dericilik geleneği Orta Asya'dan gelip Anadolu'yu yurt belleyen Türklerin deri işleme maharetiyle gelişimini sürdürmüştür.

⁶ Müjgan Şavkay, Tarihi belgeleri ve görünümüyle Kuşadası 2015, sayfalar 112-113

⁷ Müjgan Bahtiyar Karatosun, 19 yy Kuşadası limanının ticari örgütlenmedeki rolü, Geçmişten geleceğe Kuşadası sempozyumu II , Kuşadası 2008, sayfa 202

Kuşadası'nda 1890 yıllarda 22 adet tabakhane mevcuttu. Bu tabakhaneler önceleri kendi isimleri ile anılan Tabakhaneler Sokağı üzerinde bulunuyor, deriler genellikle deniz kenarında doğal tuzlu deniz suyu ile yıkanıyordu. Girit ve Balkanların kaybından sonra çok sayıda Türk debbağ Anadolu'ya göç etti ve bunlardan bir kısmı Kuşadası'na yerleşti ve mesleklerine burada devam etti. İstiklal savaşından sonra 1922 de Kuşadası Rum tabakları ilçeyi terk etti ve yerlerini Türkler doldurdu. 1926 nüfus sayımında 8, 1929 yılında ise 9 adet tabak faaliyette idi. 1933 sayımında ise Kuşadası'nda 4, Selçuk ta ise 1 tabakhane vardır ve yılda 2000-4000 adet ham deri işleniyordu ve bunların çoğu yurt dışına ihraç ediliyordu. 1940-1950 li yıllarda ise gelişen nüfus ve ekonomik hareketlere paralel olarak 25 deri işleme atölyesinde 125 kişi istihdam edilmekteydi. 1937 yılında kentin gelişmesine ayak uyduran tabakhaneler Akıncılar caddesinden (bugünkü İnönü bulvarı) Akyarlar mevkiine taşındı ve buradan da 1968 yılında Kuşadası belediyesi kararı ile Kirazlı yolu üzerindeki Eşek cehennemi mevkiine, Kuşadası mezbahanesi'nin yanına taşındı ve son tabak Tuğrul Kutucu 'nun mesleği bırakması ile Kuşadası debbağlığı sona erdi.⁸

Kuşadası'nda bilhassa 19.yüzyılın sonları ile 20. Yüzyılın başlarında gerileme dönemine giren geleneksel zanaatlarımız İstiklal harbinden önce İtalyan ve Yunan işgal döneminde ortadan kalkmaya başlamış, İstiklal harbi ve cumhuriyetin ilk yıllarındaki yokluk ve hammadde teminindeki güçlükler nedeniyle ortadan kalmaya başlamışlar ve 1950 yıllardan sonra Kuşadası'nın turizmle tahrip olması ile tamamen ortadan kalkmışlardır. Bugün ancak arşivlerde rastladığımız bazı eski zanaatlarımız “ *nalburluk, yorgancılık, sepet örücülüğü, kutuculuk, sirkecilik, mezar taşı hakkaklığı ve nakkaşlık, hayvan koşumları, keçecilik, künde kari, sedefkarlık, semercilik, tenekecilik, lehimcilik, at arabacılığı, sinemacılık, körüklü çizme yapımı, sekiz köşeli kasket imalatı, havutçuluk, üzüm helvacılığı, vb* “ mesleklerin büyük bir kısmı ya kaybolmuş veya can çekişmektedir. 2017 yılının 23 Kasım günü Kuşadası Kültürel ve Tarihi Mirası Koruma Derneği, Kuşadası Esnaf ve Sanatkarlar Odası ortaklığında, Kuşadası Kaymakamlığı himayesinde, Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Halk Bilimi Bölümü ile yürütülen ve dört ay saha çalışması yapılacak olan “ **Geleneksel Kuşadası Meslekleri Projesi** “ ile kentimizin eski zanaatları kayıt altına alınacaktır.

⁸ Ali Ergül, Kuşadasında tabakçılık ve debbağlık, KUYETA dergisi Şubat 2010 sayısı

Kaynakça

- Adem. (2106, Ağustos 21). *Bedesten kültürü ve tüm yönleri ile bedestenler*. Şubat 10, 2018 tarihinde edebiyat ve sanat akademisi: www.edebiyatvesanatakademisi.com adresinden alındı
- damar, C. (2010, Şubat 25). *Osmanlı donanmasında kullanılan gemi çeşitleri*. Şubat 10, 2018 tarihinde cengiz damar blogcu.com: <http://cengizdamar.blogcu.com> adresinden alındı
- Ergül, A. (Şubat 2010). Kuşadası'nda tabakçılık ve debbağlık. *Kuyeta Kuşadası Yerel Tarih Dergisi*.
- Eyice, S. (1992 Cilt 5). Bedesten maddesi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, s. 302-311.
- Osmanlı Çarşıları. (2007 Şubat 78. sayı). *Popüler Tarih Dergisi*.
- Şavkay, M. (2015). *Tarihi belgeleri ve görünümüyle Kuşadası*. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Ünal, D. A. (2002 sayı 12). 16.ve 17.yy da Kaptan paşa eyaleti. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 251-261.

